բութեան: Քուրդերը շատ վնասներ հասցրին հայերին: Սովի ժամանակ քուրդերը յափշտակում էին, կողոպտում էին և սպանում էին հայերին, բայց չը նայելով սրան, վերջինները (հայերը) օգնում էին քուրդերին և զանազան տեղերից որպէս օգնութիւնը իրանց ուղարկած փողերի և պաշարեղէնների 25% բաժանեցին նրանց: Քուրդերը, տեսնելով, որ Թիւրքաց կառավարութիւնը, որի վրա յոյս ունէին, թողնում է նրանց մեռնել, այն ինչ հայերը, իրանց զոհերը, նրանց օգնութիւն են հասցնում, բոլորովին շփոթված էին: Իսկոյն այս բանից յետոյ եկան քուրդերի առաջնորդները հայերի մօտ և յայտնեցին, որ նրանք պատրաստ են խաղաղ և հաշտ ապրել հայերի հետ: Մի և նոյն ժամանակ, բանը նրա մէջն է, որ քուրդերը մեծ մասամբ մահմետականութիւն ընդունած հայեր են. իսկապէս նրանք կէս-մահմետական և կէս-քրիստոնեաներ են: Տարին մի անգամ նրանք քրիստոնեայ եկեղեցիներին ոչխարներ են ընծայում, իրանց մօտ հայ քահանայ են հրաւիրում, ստիպում են նրան աղօթքներ կարդալ, երբ հիւանդանում են, և մահից առաջ մինչև անգամ հաղորդվում են: Հետևաբար, եթէ հայերին և քուրդերին հանգիստ թողնեն, նրանք միմեանց հետ համաձայն կապրեն: Քուրդերը նեղացնում են հայերին, որովհետև մահմետական իմամները գրգռում են նրանց հայերի դէմ: Հայերը սիրում են կարգը և նրանց մէջ կրթված մարդիկ կան. հայ ժողովուրդը գործող է, այնպէս որ բաւական է երկրի կառավարութիւնը յանձնեն նրանց և զէնք տան նրանց ժանդարմըրի կազմակերպելու համար, որ կարճ ժամանակում նահանգը կատարելապէս բարեկարգվի: Ամենալաւ ապացոյց, որ հայերը զէնք չեն գործածի քուրդերի դէմ նրանցից վրէժ առնելու համար, կարող է ծառայել հայերի քրիստոնէական յարաբերութիւնը դէպի վերջինները սովի ժամանակ, երբ որ նրանք իրանց ստացած օգնութիւնից մաս հանեցին քուրդերին:

ԹԻՒՐՔԻԱ

«Голосъ» լրագրի մէջ տպած է հետևեալ առաջնորդող յօդուածը:

Գործերի դրութիւնը Թիւրքիայի մէջ դարձեալ անհանգստացնող բնաւորութիւն է ստանում: Միաժամանակ կոնֆերենցիայի աշխատանքների վերջանալու հետ, Թիւրքիայից այնպիսի լուրեր են ստացվում, որոնք ապացուցանում են, որ Թիւրքաց ֆանատիկոսութիւնը չափազանց գրգռված է: Հեռագիրը մեզ հաղորդեց Նովո-Բազարի նահանգապետի կորուստը: Պէտք է ասել, որ այդ հեռագիրը բաւական կասկածաւոր է (Նորերում ստացված հեռագիրը հաղորդեց, որ նահանգապետը սպանված չէ, այլ վիրաւորված), բայց ուշադրութեան արժանին այդ հեռագրի ճշգութիւնը չէ, այլ քրիստոնեաներին թշնամի այն տրամադրութիւնը, որ տիրում է մահմետականների մէջ:

Մի և նոյն ժամանակ Կ. Պօլսից այնպիսի տեղեկութիւններ են ստացվում, որոնցից երևում է, թէ Թիւրքիայի մայրաքաղաքի մէջ էլ սկսում է տիրել նոյն տրամադրութիւնը: «Times» լրագրի Կ. Պօլսի թղթակիցը այդ մասին չափազանց նշանաւոր և հետաքրքիր տեղեկութիւններ է հաղորդում: Նա պատմում է, որ մի քանի ժամանակ է, ինչ սուլթան Աբդուլ-Համիդ մտածում է, որ քրիստոնեայ պետութիւնները վճռել են արտաքսել թիւրքերին Եւրոպայից և ոչնչացնել Օսմանեան պետութիւնը: Նրա կարծիքով Թիւրքիային այդ վտանգից ազատելու համար միակ միջոց կայ, այն է յամառութեամբ ընդդիմադրել Եւրոպայի բոլոր պահանջներին: Աբդուլ-Համիդի խորհրդատուները, ցանկանալով իրանց տիրոջ հաւանութիւնը ստանալ, իրանց ա ն հ ա շ տ ֆանատիկոսներ են ցոյց տալիս և հաւատացնում են սուլթանին, որ նա կարող է ստիպել Ռուսաստանին և Անգլիային զիջումներ անել, եթէ նա, իբրև «բոլոր մահմետականների խալիֆ», կը դիմէ այդ երկու պետութիւնների մահմետական հպատակներին:

Անգլիական լրագրի թղթակիցը այնուամենայնիւ չէ հաւատում այդպիսի մտադրութիւնների ճշմարտութեանը և պնդում է, որ սուլթանը կը վախենայ այն «անձնական պատասխանատուութենից», որի մասին նրան ակնարկեց պ. Գօշեն իր առաջին տեսութեան ժամանակ: Այս ենթադրութիւնը թէպէտ ճշմարիտ է, բայց այնուամենայնիւ պէտք է ի նկատի ունենալ, որ սուլթանը կընդդիմանայ պետութիւնների պահանջներին և այնպիսի միջոցների կը դիմէ, որոնց նա գործ էր դնում Բոսնիան և Հերցեգովինան աւստրիական զօրքերով գրաւելու և Չերնոգորիայի հետ վերջին դաշնագրութիւնը կապելու ժամանակ:

Շատ կարելի է, որ Թիւրքաց կառավարութիւնը կը համաձայնի կոնֆերենցիայի վճռի հետ Յունաստանին երկիրներ զիջելու վերաբերութեամբ, բայց մի և նոյն ժամանակ կը պատուիրէ «տեղացի մահմետականներին» ընդդիմանալ այդ երկիրները Յունաստանի հետ միացնելուն, իսկ իր զօրքերին կը հրամայէ փախչել և ապստամբների հետ միանալ: Այս ենթադրութիւնը 'ի նկատի ունենալով, հաւանական է, որ սուլթանը դիմէ ամբողջ աշխարհի մահմետականներին, պահանջելով նրանցից պաշտպանութիւն և օգնութիւն քրիստոնեայ պետութիւնների «սարսափելի մտադրութիւնների» դէմ:

Դուցէ դժուար լինի այժմ խանգարել Բ. Դրան այդ դիտաւորութիւնները, բայց Կ. Պօլսի մէջ կը սխալվին, եթէ կերևակայեն, որ այս անգամ էլ այդ գործերը անպատիժ կըմնան: Եթէ սուլթանը կը մոռանայ եւրոպական թագաւորի պարտաւորութիւնները, նրա հետ այնպէս կը վարվեն, ինչպէս սովորական վայրենիների առաջնորդի հետ:

ՖՐԱՆՍԻԱ

Լրագիրների մէջ կարդում ենք հետևեալը:

Ֆրանսիական սենատը ընդունեց պատգամաւորների ժողովից հաստատված ամնիստիայի օրէնքի նախագիծը, միայն այնպիսի խմբագրութեամբ, որին ընդդէմ էր մինիստրութիւնը: Այդ խմբագրութիւնը, որ առաջարկված է սենատի անդամ Բօզերիանից, բացասում է ամնիստիայի շնորհելը հրդեհներ գցողներին և մարդասպաններին, իսկ Մարսել Բարտի խմբագրութիւնը պահանջում էր ամնիստիա չը տալ այն բոլոր քաղաքական աքսորականներին, որոնք հասարակ քրէական յանցանքներ են գործել, ուրեմն ընդունված խմբագրութիւնը զիջումն է անում մինիստրութեանը: Շատ դժուար է հասկանալ, թէ մինիստրութեան նախագահ Ֆրէյսինէ ինչ պատճառով էր ընդդիմանում Բօզերիանի խմբագրութեանը: Առողջ դատողութիւնը պարզ ասում է, որ մի քաղաքական կարգադրութիւն ընդհանուրի մասին չէ կարող վերաբերվել քրէական հասարակ յանցաւորներին: Իսկապէս պ. Ֆրէյսինէ պէտք է համաձայնէր Բօզերիանի խմբագրութեան հետ գոնեա այն պատճառով, որ կառավարութեան հակառակորդները առիթ չունենային ասելու, թէ կառավարութիւնը աքսորում է եզուիտներին և վերադարձնում է նրանց սպանողներին:

Մինիստրութիւնը գործի վրա ուրիշ կերպ նայեց: Նա Բօզերիանի վերոյիշեալ խմբագրութեանը գերադասեց պ. Լաբիշի առաջարկած հականախագիծը, որ պահանջում էր նոյն անպայման ամնիստիան, միայն կառավարութեան նախագծից այլ ձևով: Լաբիշի հականախագիծը մերժվեցաւ 12 ձայների մեծամասնութեամբ: Դրանից յետոյ Բօզերիանի խմբագրութիւնը ընդունվեցաւ 143 ձայների բազմութեամբ 138-ի դէմ, չը նայելով, որ նախագիծը քննող մասնաժողովը բոլորովին ընդդէմ էր ամնիստիա շնորհելուն և ժիւլ Սիմօնն էլ նոյն մտքով ճառ ասաց:

Այնուամենայնիւ գործը դեռ վերջացած չէ: Ֆրանսիական սահմանադրութեան համեմատ պատգամաւորների ժողովից ընդունված և սենատից փոփոխված օրէնքի նախագիծը վերադարձվում է պատգամաւորների ժողովին երկրորդ քննութեան համար: Եթէ պատգամաւորների ժողովը կընդունի սենատի խմբագրութիւնը, նախագիծը օրէնքի ոյժ կը ստանայ, հակառակ դէպքում սենատը ստիպված կը լինի նորից քննել իրան վերադարձրած սկզբնական նախագիծը:

Եթէ կառավարութիւնը և պատգամաւորների ժողովը հարկաւոր կը համարեն պնդել, սենատի մէջ նորից վիճաբանութիւններ կը լինեն և այդ դէպքում դուցէ կընդունվի կառավարութեան սկզբնական նախագիծը: Այս դէպքում գործը կերկարի և յուլիսի 2 (14)-ին, ֆրանսիական ազգային տօնին, կառավարութիւնը չի կարողանայ յայտնել այն հ ա ն գ ս տ ա ց ն ո ղ մ ի ջ ո ց ը (ամնիստիա), որի անհրաժեշտութիւնը Գամբետտա իր ճառի մէջ գեղեցիկ կերպով նկարագրեց:

Դուցէ պատգամաւորների ժողովը ի նկատի առնի վերոյիշեալ հանգամանքը և ընդունի սենատի խմբագրութիւնը: Այս դէպքում կարող է պատահել, որ Ֆրէյսինէի մինիստրութիւնը հրաժարական տայ և Լէօն Գամբետտայի մինիստրութիւն կազմվի: Ֆրէյսինէի մինիստրութիւնը իր հանրապետական եռանդոտ միջոցներով բաւական դժուարութիւններ է ծագեցրել, որոնց վերջացնելու համար անհրաժեշտ է Գամբետտայի մինիստրութիւնը:

Բերլինի լրագիրներին Փարիզից գրում են հետևեալ տեղեկութիւնները եզուիտների հիմնարկութիւնները փակելու մասին յունիսի 30-ից:

Այսօր առաւօտ դը-Սեվր փողոցի մէջ գտնված եզուիտների բնակարանի փակելու մասին ստացվել են հետևեալ տեղեկութիւնները: Երբ պօլիցիականները պաշտօնական հագուստով սկսեցին բնակարանի դուները բաղխել, նրանք իսկոյն բացվեցան: Մի քանի մարդիկ կամենում էին պօլիցիայի հետ մըտնել բնակարանը, բայց նրանց արգելեցին: Պօլիցիան փողոցում ներկայ եղողներից մի քանիսին կալանաւորեց և միայնակ մտաւ: Առաւօտեան 4½ ժամին փողոցում ներկայ եղողների թիւը հասաւ 500-ի: Նրանց թւում կային ուսանողներ և մի քանի կանայք: Քսան մարդկերանցից բաղկացած պօլիցիան մաքրեց փողոցը: Հաւաքված ամբոխը հետևեց պօլիցիայի հրաւէրին և այդ ժամանակ լսում էին մի կողմից «կեցցեն եզուիտները», «կեցցէ ազատութիւնը», միւս կողմից «կեցցէ հանրապետութիւնը»: Հինգից քառորդ անց եկաւ պատգամաւոր կղերական Բօդրի-Դասօն, բայց պօլիցիան նրան ներս չը թողեց, չը նայելով նրա բողոքին: Պօլիցիան չը թողեց նոյնպէս մի քահանայի մտնել բնակարանը: Մի քանի անձինք քահանայից օրհնութիւն խնդրեցին, իսկ պատգամաւորը խնդրեց օրհնել Ֆրանսիա: Մօտ եօթ ժամին եկաւ պօլիցիական պրեֆեկտ Անդրիէ և երկու պօլիցիականների հետ մտաւ բնակարանը: Շուտով այնտեղից դուրս եկան միաբանութեան երեք անդամները: Մնացած անդամները փակվել էին իրանց խցերի մէջ, այնպէս որ արհեստաւորներ կանչեցին դռները կոտրելու համար, իսկ ժամի եօթից մնացած անդամները մէկը միւսի ետևից սկսեցին թողնել բնակարանը: Պատգամաւորների ժողովի երեք անդամներ և երեք ուրիշները, որոնց թւում էր և «Union» լրագրի խմբագիրը, կալանաւորվեցան: Եզուիտների հեռանալուց յետոյ մի քանի մարդիկ մտան բնակարանը և կանչում էին «կեցցեն եզուիտները», բայց նրանց պօլիցիան քշեց: Ժամը տասին այդ փողոցի մէջ կատարեալ հանգստութիւն էր տիրում: Եզուիտները դատարաններին գանգատներ են տուել կառավարութեան ոյժ գործածելու դէմ:

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—«Բէյտարի» ընկերութեանը հաղորդում են Կ. Պօլսից յունիսի 20-ից, որ Բայազէդի, Ալաշկերտի և Վանի նահանգներում դեռ ևս սովը շարունակվում է. Բնակիչները անցնում են ռուսաց սահմանը. Հաղորդում են, որ 10,000 մարդ, գլխաւորապէս քիւրդեր, սովամահ են եղել.

—Լրագիրները հաղորդում են, որ եզուիտներին արտաքսելու և հոգևոր միաբանութիւնների հիմնարկութիւնները փակելու պատճառով մինչև այժմ մօտ 49 դատաւորներ հրաժարվել են իրանց պաշտօններից, որպէս զի կառավարութեան ճնշման տակ, իրանց խղճի հակառակ վճիռներ չը տան եզուիտների և առհասարակ հոգևորականների գանգատներին. Հրաժարական տուող պրօկուրօրների թիւը նոյնպէս մեծ է.

—Կ. Պօլսից ստացված տեղեկութիւնների համեմատ այնտեղ հասել է Բէյրութի նահանգապետը, որ իր հետ բերել է Միտհադ-փաշայի նամակները. Այդ նամակներով Միտհադ-փաշա նշանաւոր վերանորոգութիւններ է առաջարկում և իր համար աւելի ընդարձակ իրաւունքներ է պահանջում.

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵՆԻՑ

ՓԱՐԻԶ, 29 յունիսի: Պաշտօնական լրագրի մէջ տպած է մի հրաման, որով կարգադրվում է, մի պատժի սպառնալիքով, բոլորովին ազատել 1870 և 1871 թուականների ապստամբութեան պատճառով բոլոր դատապարտվածներին, նոյնպէս և նրանց, որոնք մասնակցել են հետևեալ ապստամբական շարժումներին:

ՓԱՐԻԶ, 1 յուլիսի: Երէկ երեկոյեան Հենրի Ռօշֆոր հասաւ Լիօնի երկաթուղու կայարանը: Նրան մեծ ամբոխ էր սպասում: Բուլվարը լցնող ամբոխը «մարսելիէզը» էր երգում: Պատգամաւորների ժողովը ընդունեց օրէնքի նախագիծը: Լիօնի մէջ վերականգնվում է կենտրոնական քաղաքային վարչութիւն:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 2 յուլիսի: Ներքին առաջին 5% փոխառութեան տիրաժի գլխաւոր տարած գումարները:

№ սէրիի	№ տոմս.	տար. գումար.
19108	25	200,000
261	18	75,000
17966	46	40,000
15851	34	25,000
164	14	10,000
17324	47	10,000
14895	25	10,000
5416	38	8000
155	13	8000
17053	47	8000
1556	41	8000
4520	35	8000
16452	5	5000
5526	35	5000
13901	47	5000
5721	31	5000
12410	37	5000
8245	2	5000
10380	35	5000
9858	14	5000

Խմբագիր—հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ